

Forsvar- og utenrikspolitikken i møte med den geopolitiske tidalderen



Innholdsfortegnelse

Føreord	4
Strategisk bakteppe og trusselbilete	5
1. Forsvarspolitikk	7
1.1 Forsvarskonsept	7
1.2 Verneplikta og samfunnskontrakta	7
1.3 Kommando og kontroll med norske militære styrker	8
1.4 Bruk av militærmakt	8
1.5 Forsvaret	8
1.5.1 Personell og arbeidsforhold	9
1.5.2 Offisers og befalsutdanning	9
1.5.3 Dei vernepliktige	9
1.6 Hæren	10
1.7 Sjøforsvaret	10
1.8 Luftforsvaret	10
1.9 Heimevernet	11
1.10 Etterretningstenesta	11
1.11 Cyberforsvaret	11
1.12 Totalforsvaret	12
1.13 Sivil-militære forhold	12
1.14 Fredsbevarande og fredsopprettende operasjonar	13
1.15 NATO	13
1.16 Forsvarssamarbeid med EU	13
1.17 Kjernevåpen	14
2. Tryggleikspolitikk og beredskap	15
2.1 EOS-tenestene	15
2.2 Forsvarsindustrien	15
2.3 Infrastruktur	15
2.3.1 Infrastruktur for eige forsvar	15
2.3.2 Mottak av allierte styrker	16
2.3.3 Infrastruktur for den øvrige tryggleikspolitikken	16
2.3.4 Vern av sivile	16
2.3.5 Vern av infrastruktur i krise og krig	16
2.4 Beredskap	16
2.4.1 Matberedskap	16
2.4.2 Energiberedskap	16
2.5 Nordområdene	17

3. Utanrikspolitikk

3.1 Målet med utenrikspolitikken	18
3.2 Noreg sin relasjon til andre land	18
3.2.1 EU	18
3.2.2 Taiwan	19
3.2.3 Kina	19
3.2.4 Ukraina	20
3.2.5 Russland	20
3.2.6 Vest-Sahara	20
3.2.7 Israel - Palestina	20
3.2.8 USA	21
3.2.9 FN - tryggingsrådet	21
3.3 Handelspolitikk	21
3.3.1 Handel	21
3.3.2 Handel som tryggleikspolitikk	22
3.3.3 Oljefondet	22
3.4 Utviklingspolitikk	22

1 Føreord

2
3 Landsstyret vedtok tidlegare i år at temaet for landsmøtet i år skulle vera forsvar- og utanrikspolitikken. I den
4 samanheng har eit utval beståande av fem medlemer fått oppdraget å utarbeida ei fråseng som skal danna
5 grunnlaget for denne diskusjonen på landsmøtet.

6 Utvalet har bestått av Ingebjørg Flyum Bjørlo, Sondre Undheim Lokøy, Emma Skarseth Strandbakke,
7 Hans Fredrik Jacobsen og med Jens Håkon Slettemark Birkeland som leiar.
8 Utvalet vart satt ned på sentralstyremøtet 12.-14. mai med følgjande mandat:

9
10 *"Utvalget skal stake ut prinsipper for Unge Venstres utenriks- og forsvars politikk, med et særlig
11 blikk på den geopolitiske situasjonen. Utvalget skal vurdere Norges posisjon utad og hvilken
12 utvikling Unge Venstre vurderer som mest hensiktsmessig å jobbe for. Utvalget skal treffe brelt
13 for å svare på hvordan Unge Venstre skal kjempe for en mer liberal verdensorden innenfor
14 dagens rammer for politikken."*

15 Utvalget har i oppgave å skrive én stor hoveduttalelse. Dette skal presenteres for organisasjonen
16 i god til før landsmøtet åpner. De skal engasjere til diskusjon og oppmerksamhet rundt uttalelsen
17 i forkant av landsmøtet."

18
19 Utvalet har sidan då hatt fire fysiske møter, der av to helgemøter, eit digital møte, samt laupande digital
20 korrespondanse mellom møta. Utvalet har også hatt møter med ei rekke organisasjonar og personar med
21 kompetanse innanfor områda som fell innanfor tema. Innspela i desse møta har vorte vektlagte og har saman
22 med politiske prioriteringar damma grunnlaget for fråsegna.

23 Det er utvalet sitt syn at verda er i ferd med å gå inn i ein geopolitisk tidsalder, og har gjennom arbeidet i
24 denne fråsegna freista å koma med vårt syn på kva som burde vera Unge Venstre - og seinare Venstre, sine
svar på denne utviklinga.

25 **Strategisk bakteppe og trusselbilete**

26

27 Store krigar er tragediar for menneska og landa som utkjempar dei. Dei endrar ogso korleis verda førebur
 28 seg på konflikt, med store konsekvensar for global tryggleik. Storbritannia, Frankrike og Tyskland sendte i
 29 si tid observatørar til den amerikanske borgarkrigen for å studera slag som Gettysburg. Stridsvognduellane
 30 under Yom Kippur-krigen i 1973 framsunda skiftet av den amerikanske hæren frå styrken som tapte i Vietnam
 31 til den som sigra Irak i 1991. Det felttoget førte igjen til at dei kinesiske leiarane bygde opp att "Folkets
 32 frigjeringshær" til den kampklare aktører dei er i dag.

33

34 Krigen i Ukraina er den største i Europa sidan 1945. Den vil prega forståinga av strid og konflikt i fleire tiår
 35 framover. Krigen har knust alle illusjonar om at moderne konflikt kan vera avgrensa til operasjonar mot opprør
 36 eller utvikla seg til kampar med få fysiske skadar i cyberspace. I staden peikar ho på ein ny type krig med
 37 høg intensitet som kombinerer banebrytande teknologi med drap i industriell skala og eit stort forbruk av
 38 ammunisjon, sjølv når han trekkjer inn sivile, allierte og private aktørar. Du kan vera sikker på at autokratiske
 39 regime studerer korleis dei kan få eit forsprang i alle kommande konfliktar. I staden for å trekka seg tilbake frå
 40 døden og øydelegginga, må liberale samfunn erkjenna at krigar mellom industrialiserte økonomiar er eit alfor
 41 reelt perspektiv – og byrja å førebu seg.

42

43 Frå krigen i Ukraina er det tre viktige lærdomar som det er avgjera at me tek med oss dersom me skal
 44 klara å rusta oss for framtida. Den første er at slagmarka blir gjennomsiktig. Alt-sjåande sensorar på satellittar
 45 og flåtar av dronar, gjer at slagmarka vert meir transparent. Troppar må utvikla nye måtar å kjempa på, stola på
 46 mobilitet, spreiling, fortelse og bedrag. Store hærar som ikkje klarer å investera i ny teknologi eller utvikla nye
 47 doktrinar, vil bli overvelta av mindre hærar som gjer det.

48

49 Sjølv i den kunstige intelligensen si tidsalder er den andre lærdommen at krig framleis kan involverar ei enorm
 50 fysisk masse på hundretusenvis av menneske, og millionar av maskiner og ammunisjon. Skadane i Ukraina har
 51 vore alvorlege: evna til å sjå mål og treffa dei presist sender kroppstala til himmels.

52

53 Etter kvart kan teknologi endra korleis dette kravet til fysisk "masse" blir oppfylt og blir halde ved like. Den
 54 30. juni spådde general Mark Milley, USA's høgaste offiser, at ein tredel av avanserte væpna styrkar ville
 55 vera robotar om 10-15 år: tenk på pilotlause luftstyrkar og mannskapslause stridsvogner. Likevel må hærar
 56 vera i stand til å kjempa både i dette tiåret og det neste. Det betyr å fylla opp lager for å førebu seg på høge
 57 utmattingsratar, skapa industriell kapasitet til å produsera maskinvare i langt større skala og sikra at hærane
 58 har reserver av arbeidskraft.

59

60 Den tredje lærdommen – ein som ogso gjaldt store delar av det 20. hundreåret – er at grensa for ein stor krig
 61 er vid og utsøydeleg. Konfliktane til vesten i Afghanistan og Irak vart utkjempa av små profesjonelle hærar og
 62 påførte sivile heime ei lett byrde (men ofte mykje elende for lokalbefolkinga). I Ukraina har sivile vorte soge
 63 inn i krigen som offer, over 9000 har døydd, men ogso deltakarar: ei bestemor i provinsen kan hjelpe til med
 64 å leia artillerield gjennom ein smarttelefonapp. Og utover det gamle forsvarsindustrielle komplekset har ei ny
 65 gruppe private firma vist seg avgjera. Ukrainas slagmarkprogramware er lagra på big techs skyserverar i
 66 utlandet; Finske firma leverer målrettingsdata og amerikanske firma, satellittkommunikasjonar. Eit nettverk
 67 av allierte, med ulike nivå av engasjement, har bidrege til å forsyne Ukraina og handheva sanksjonar og ein
 68 embargo mot russisk handel.

69

70 Nye grenser skaper nye problem. Den aukande deltakinga av sivile reiser juridiske og etiske spørsmål. Private
 71 selskap lokalisert utanfor den fysiske konfliktsona kan bli utsett for virtuelt eller væpna angrep. Etter kvart
 72 som nye firma blir involverte, må styresmaktene sorgja for at ingen bedrifter er eit enkelt punkt for fiasco.

73

74 Ingen krigar er like. Ein kamp mellom India og Kina kan finna stad på verdas tak. Eit kinesisk-amerikansk
75 samanstøyt over Taiwan vil innehalda meir luft- og sjømakt, langdistansemissil og forstyrringar i handelen. Den
76 gjensidige trusselen om atombruk har truleg verka for å avgrensa eskaleringa i Ukraina: NATO har ikkje direkte
77 engasjert seg direkte i striden, og Russland sine truslar har so langt vore tomme. I ei konflikt om Taiwan,
78 ville Amerika og Kina bli freista til å angripa kvarandre i verdsrommet, noko som kan føra til kjernefysisk
79 opptrapping, spesielt viss satellittar med tidleg varsling og kommando-og-kontroll vart deaktivert.
80

81 For liberale samfunn kan det vera freistande å trekka seg tilbake frå råskapen i Ukraina, og frå dei enorme
82 kostnadene og anstrengingane ved å modernisera dei væpna styrkane våre. Likevel kan me ikkje gå ut frå
83 at ein slik konflikt, mellom store industrialiserte økonomiar, vil vera ei eingongshending. Eit autokratisk og
84 ustabilt Russland kan utgjera ein trussel mot Vesten i fleire tiår framover. Kinas aukande militære innverknad
85 er ein destabiliseringande faktor i Asia, og ei global gjenoppblomstring av autokrati kan gjera konfliktar meir
86 sannsynleg. Forsvarsmakter som ikkje lærar av den nye typen industrikrig som blir viste i Ukraina, risikerer å
87 tapa mot dei som gjer det.
88

89 Det tryggleikspolitiske trusselbilete endrar seg raskara enn den tida det tar å bygga opp militærstyrker.
90 Etterkvart som ein har lukkast med å gjennoppbygga Noreg - og vesten sitt forsvar må me ikkje tilata
91 oss sjølv å gjera same feil med nedrustning som ein gjorde på 90- og 2000-talet. Dette sjølv som det
92 tryggleikspolitiske biletet skulle endra seg. Dersom det liberale demokratiet skal overleva inn i framtida er ein
93 avhengige av at ein har vilje og ikkje minst evne til å forsvara det. Fred og fridom eksiterer ikkje i eit vakum, er
94 ikkje gratis, og kjem ikkje av seg sjølv, men er noko må forsvarast kvar einaste dag. Å verna eigne innbyggjarar
95 er den viktigaste oppgåva til staten. For at Forsvaret skal møta dei tryggingspolitiske utfordringane vil det
96 framover krevjast store satsingar.
97

98 1. Forsvars politikk

99

100 1.1 Forsvarskonsept

101 Noreg sitt forsvarskonsept må vera tufta på eit breidt folkeforsvar tufta på verneplikt. Det å verne om eigne
 102 borgarar er staten si viktigaste oppgåve. Forsvaret av det liberale demokratiet er eit felles ansvar for alle
 103 borgarar gjennom samfunnskontrakta formatert av statsborgarskapet. Noreg har i dag eit kvalitetsmessig
 104 høgt forsvar, men manglar volum. Samstundes som ein arbeider med å auke volumet, og gjenopprettinga av
 105 invasionsforsvaret er det viktig å oppretthalda den spissa profesjonaliserte delen av forsvaret, som vil vera
 106 naudsynt å oppretthalda for til dømes internasjonale operasjoner.

107

108 1.2 Verneplikta og samfunnskontrakta

109 Verneplikta er ei grunnlovfesta del av samfunnskontrakta mellom med lange historiske tradisjonar og brei
 110 oppslutning i folket. Den hentar likevel ikkje legitimitet sin frå ein historisk tradisjon, men frå den si verdi for
 111 Forsvaret og samfunnet no og i framtida. Verneplikta skal løysa Forsvaret sitt behov på ein effektiv måte. Dette
 112 formålet er det primære formålet med ordninga. Likevel er verneplikta vidare samfunnsmessige funksjon
 113 ogso av stor betydning. Verneplikta er eit viktig band mellom Forsvaret og samfunnet. Ordninga gir viktige
 114 bidrag til samfunnet gjennom å fremja likeverd, integrering, respekt og toleranse for andre. Det er viktig at
 115 Forsvaret ogso ønskjer representativ rekruttering.

116

117 Noreg scorar i toppen i verda på kvalitet - sjølv om ein manglar kvantitet - når ein gjennomfører internasjonale
 118 testar av forsvaret vårt. Dette er på grunn av - og ikkje på tross - av Noreg si vernepliktmodell. Dersom me
 119 ser på andre land med om lag same føresetnadnar som som oss, som Finland, Sveits, Sverige, Danmark,
 120 Austerrike, Israel, Taiwan, Hellas, for å nemna nokon, har ogso alle desse verneplikt. Til felles har dei ogso at
 121 dei scorar i toppen i testar. Verneplikt har ogso vore ein avgjerande faktor for sukseen til Ukraina sitt forsvar.

122

123 Vernepliktsutvalet har tidlegare sett på vernepliktsordninga og eventuelle alternativ til den, og har gjeve sine
 124 faglege tilrådingar. Utvalet vart satt ved i 2014 og hadde i oppgåve å sjå på framtida til verneplikta i Noreg.
 125 Konklusjonen var klar. Dersom Noreg skal ha eit operativt forsvar, er verneplikta avgjerande. Verneplikta er
 126 ogso avgjerande for rekrutteringa til den profesjonaliserte delen av Forsvaret, gjennom at ein aukar andelen
 127 av folket som vert eksponerte for Forsvaret.

128

129 Ogso for å kunna bevara store nok reserver av personell er fyrstegongstenesta og verneplikta avgjerande.
 130 Gjennom denne modellen sikrar at ein har reservistar over heile landet, fordi folk bur på ulike stader.
 131 Lokalkunnskap om ting som geografi er ogso avgjerande for å ha det best mogelege utgangspunktet dersom
 132 ein vert utsett for væpna åtak.

133

134 Det er ikkje berre faglege tilrådingar og praktiske omsyn som talar i verneplikta si favør. Ansvar for å forsvara
 135 det liberale demokratiet er ikkje noko som kan tilfalla berre den delen av befolkninga som av enten ideologisk
 136 overtyding eller av økonomiske eller sosiale grunnar skulle velja å verva seg, slik som ein ser dømer på i andre
 137 land. At me har fredelege, demokratiske rettsstatar skuldast ikkje minst at nokon gjennom historia har vore
 138 villige til å stå opp for desse prinsippa, og forsvar dei, ogso med våpen i hand.

139

140 Verneplikt har og ein ansvarleggjjerande faktor. Det er eit gode at plikta til å gå i forsvar av landet og det
 141 liberale demokratiet. Det har dei som styrer landet, og deira pårørande, vert omfatta av det same ansvaret
 142 som dei legg på dei som dei måtte senda i strid. Det at makthavarane sjølv vert råka direkte av avgjerslene sin
 143 i kraft av at dei og dei rundt dei er omfatta av verneplikta gjer at avgjersler knytt til bruk av militærmakt vil vera
 144 nærrare.

145

146 I dag gjeld ikkje verneplikta for kvinner fødd før 1997. Samfunnet sine plikter gjennom samfunsskontrakta bør
 147 vera uavhengige av faktorar som kjønn, fødeår eller stilling. Unge Venstre vil difor utvida verneplikta til også å
 148 gjelde kvinner fødd før 1997.

149

150 Kva plikter og rettar ein har - slik som verneplikta - bør verte betre informert om mellom anna gjennom å ta det
 151 inn i skuleverket.

152

1.3 Kommando og kontroll med norske militære styrker

153 Forsvaret i Noreg opererer innanfor ein veldefinert leiingsstruktur som strekkjer seg frå politisk nivå til
 154 teknisk utføring. Denne strukturen er essensiell for å sikra effektivitet og ansvarskjensle i forsvarsapparatet i
 155 nasjonen.

156

157 Forsvaret må halda fram med å vera eit politisk verktøy som gjennomfører dei ambisjonane sett av den
 158 politiske leiinga. Forsvarssjefen bør likevel vera involvert i taktisk utføring av politiske mål - det er eit behov
 159 for ei balansert tilnærming til politisk innblanding i militære operasjonar. Regjeringa har eit overordna ansvar
 160 for nasjonal tryggleik, men Forsvaret må ha handlingsrom i kritiske situasjonar. Politisk kløkt bør vega tyngst
 161 framfor bruk av militær makt der det er formålstenleg, men i enkelte tilfelle bør forsvaret gjerne gripa inn og
 162 må givast høve til dette.

163

164 Så sjølv om avgjerdssstyresmakta for bruk av militær makt som hovudregel skal liggja hos Regjeringa,
 165 bør forsvaret likevel ha fullmakter ogvida rammer til å handla når det er naudsynt for nasjonal tryggleik.
 166 Samstundes som ein bør halda fast på integrert strategisk leiing.

167

168 I strategisk samanheng og i møte med trusselbiletet må dette komplekse spørsmålet om politisk leiingsrolle i
 169 militære operasjonar nøyne blir vurdert. Det skal vera ein del av det kontinuerlege arbeidet med å sikra nasjonal
 170 tryggleik og beredskap.

171

1.4 Bruk av militærmakt

172 Politiet er dei som først og fremst skal forvalta staten sitt valdsmonopol innanfor eigne landegrenser. I fredstid
 173 er det viktig å oppretthalde eit tydeleg skilje mellom ansvarforderlinga mellom politi og forsvar. Likevel vil
 174 det under kriser som inntreffer i fredstid vera aktuelt for Forsvaret å bistå i handteringen av krisa. Dette kan til
 175 dømes vera trygging av objekter eller folkemassar under terroråttak eller andre kriser. Dette bør likevel fyrst
 176 skje etter førespurnad frå politiet eller politiskleiing, og må alltid vera politisk forankra. Det er difor viktig å
 177 halde politisk leiing tett inne på politi og forsvar slik at ein kan gjera ei konkret og handlekraftig vurdering.

178

1.5 Forsvaret

179 Forsvaret har som oppdrag å sikra Noregs sjølvstende, suverenitet og nasjonale interesser. Den liberale staten
 180 må evna å verna eigne innbyggjarar.

181

182 Fred og fridom eksisterer ikkje i eit vakum, men er noko som må forsvarast. Å verna eigne innbyggjarar er den
 183 viktigaste oppgåva til staten. For at Forsvaret skal møta dei tryggingspolitiske utfordringane vil det framover
 184 krevjast store satsingar.

185

186 Norske tryggingsinteresser er best vareteke som NATO-medlem. Samstundes bør me jobba for eit truverdig
 187 forsvar. Unge Venstre vil ha ein opnare offentleg debatt om norsk forsvars politikk. Forsvars politikken bør
 188 følgja faglegeråd, og framdrifta og dimensjoneringa av budsjett og struktur bør ta utgangspunkt i og følgja
 189 forsvarskommisjonen sine tilrådingar.

190

191 Unge Venstre meiner det vil vera klokt å leggja forsvarsmateriell og forsvarsbygg inn under forsvarssjefen.
 192

193

194

195

196 1.5.1 Personell og arbeidsforhold

197 For å sikre det liberale demokratiet er me avhengig av å til ei kvar tid ha eit operativt forsvar. Det skal
 198 vere attraktivt å tenestegjer og arbeide i Forsvaret, for å klare det er me avhengige av ei god utdanning,
 199 tryggleiksutstyr og moderne utstyr.

200

201 Unge Venstre vil:

- 201 • At alle i Forsvaret skal ha tilgang til tryggleiksutstyr i passande storleik
- 202 • Sikre gode velferdstilbod og forlegningsfasiliteter på alle leirar i Forsvaret
- 203 • Styrke støtteressursane i Forsvaret
- 204 • Auke talet som som avtener dagens fyrstegongsteneste til 20.000 årleg
- 205 • I tillegg til å vidareføra dagens fyrstegongsteneste sjå på kortare ei form for kortare teneste for å auka
 206 andelen som får eksponering mot forsvaret og verneplikta

207

208 1.5.2 Offisers og befalsutdanning

209 I ei verd som stadig vert meir prega av krig og konflikter er Noreg avhengige av å ha eit sterkt profesjonelt
 210 Forsvar. Styrking av offisers-og befalsutdanninga er avgjerande for å oppretthalde eit kompetent og effektivt
 211 militært lederskap.

212

213 I dag er det ei utfordring med kort ståtid blant tilsette i Forsvaret, noko som er ein trussel for
 214 samfunnsoppdraget til Forsvaret. For å motarbeide den negative trenden vil Unge Venstre gjere det meir
 215 attraktivt å jobbe i Forsvaret. Ein må sørge for at utdanninga gjer solid teoretisk og praktisk opplæring innen
 216 militære fag, strategi, taktikk og teknologi. Det skal vere oppdatert pensum i tråd med moderne utfordringar
 217 og truslar.

218

219 Unge Venstre vil:

- 220 • Sikre gode velferdstilbod og bufasiliteter for tilsette i Forsvaret
- 221 • Auke antall studieplassar på befalsskulen og krigsskulen for å sikre eit godt utdanna forsvar.
- 222 • Sikre gode moglegheiter for vidareutdanning i Forsvaret, ved å tilby fleksible utdanningsløp som gjer det
 223 lettare for militære leiarar å kombinere tjeneste med vidareutdanning og kompetanseheving.
- 224 • Auke fokus på holdningsskapande arbeid, for å unngå trakkassering og andre formar for uønska atferd.
- 225 • Sikre at varslingssaker behandles tilstrekkelig og at befalet som misbruker sin stilling sanksjoneres
 226 høveleg

228

229 1.5.3 Dei vernepliktige

230 Dei vernepliktige er grunnmuren i det norske forsvaret. I åra framover må me auke antallet som tenestegjer
 231 i Forsvaret. Ved ei auking av antall vernepliktige må ein også styrke laget rundt dei vernepliktige. Ein treng
 232 motiverte vernepliktige for å sikre eit godt og fungerandre forsvar. Likevel skal det være av størst betydning
 233 det behov forsvaret måtte ha.

234

235 I dag er mange av Forsvarets kaserner nedslitt og preget av dårlig inneklima, noko som påverkar soldatenes
 236 helse og trivsel negativt. Unge Venstre meiner det er ei naudsynt prioritering å starte med restaureringen av
 237 helseskadelege kaserner og bygge ut nye fasiliteter i tråd med aukinga av vernepliktige.

238

239 Det skal stillast krav om at alle vernepliktige i Noreg er operative og klar over kva deira rolle er dersom ei
 240 krise eller krig skulle bryte ut. For å sikre dette vil Unge Venstre at alle soldatar skal få tilstrekkeleg med grøn
 241 utdanning som vektlegg bærekraft i forsvaret og i verda. Samstundes som dei får opplæring av kvalifisert
 242 befat.

243

244 Ein anna viktig faktor er tilgangen til eigna øvingsområder. Å sikre at alle vernepliktige har tilgang til realistiske
 245 øvingsområder som gjenspeglar det norske terrenget og klimaet, er avgjerande for å gje dei den opplæringa
 246 dei treng for å meistre krigføring i nasjonal samanheng.

247

248 Unge Venstre vil:

- 249 • Sikre gode velferdstilbod på alle militærleirar, inkludert idrettsanlegg og fritidstilbod
- 250 • Sikre ei tilstrekkeleg grøn utdanning til alle vernepliktige
- 251 • Vektlegge motivasjon sterkare i seleksjonsprosessen

252

253 1.6 Hæren

254 Hæren må ha avdelingar og einingar på kontinuerlig nasjonal beredskap. Slik kan dei raskt løyse
 255 oppdukkande hendingar og bidra til samfunnstryggleik og andre sentrale samfunnsoppgåver. Hæren må
 256 dimensjonerast for å kunna løysa dei mest krevjande oppgåvene, evna til å ta og haldeterregn i kamp med
 257 likeverdige motstandarar. For å halda oppe denne evna over tid må reaksjonsevna betrast gjennom auka
 258 volum og tilgjengelighet på styrkar. Framdrifta bør følgja forsvarskommisjonen sine tilrådingar.

259

260 Unge Venstre vil:

- 261 • Auka hæren sine ståande kapasitetar til å telja fem brigadar; derav to i Nord-Noreg, ein i Trøndelag, ein på
 262 Vestlandet og ein på Austlandet
- 263 • At mobiliseringsbrigadane bør dimensjonerast etter den gamle divisjonsstrukturen

264

265 1.7 Sjøforsvaret

266 Noreg er ein maritim nasjon som lever av fri tilgang til havet. Sjøforsvaret må styrkast ettersom viktigeita av
 267 å hevda norsk suverenitet til havs, og arbeidet med å vareta våre maritime interesser vil bli meir krevjande og
 268 omfattande i tida framover på grunn av geopolitiske urolege tider.

269

270 Forsvarsstrategien i framtida til havs inneber meir avskrekking samstundes som ein skal oppretthalda
 271 føreseielegheita frå Noreg som sjømakt. For å oppnå dette er ein avhengig at ein i større grad enn tidligare
 272 evnar å sjølv hevda suverenitet i eige farvatn. Skal ein klarte dette er ein avhengig av ei monaleg satsing og
 273 auka for sjøforsvaret.

274

275 Sjøforsvaret sine hovudutfordring er tilgjengelegheit på overflatefartøy. Fartøya blir eldre, og den tekniske
 276 statusen er ikkje god nok. Det er i dag eit identifisert behov for å styrke evna til alliert mottak og naudsynt
 277 infrastruktur, utan at det er naudsynt finansiering på plass. Ei rekke eldre system må både oppdaterast og
 278 utskiftes og den operative kapasiteten til Kystvakta og Marinens fartøy må styrkast for å sikra forsvarsevna
 279 til sjøforsvaret.

280

281 Unge Venstre støttar forsvarssjefen sitt fagmilitære råd når det gjeld utviding av sjøforsvaret. Difor vil me gå
 282 til innkjøp av fire fleire helikopterbærande kystvaktfartøy, åtte fleire nye havgåande kystvaktfartøy, fem fleire
 283 kystnære kystvaktfartøy, fem fleire u-båtar, åtte nye fregattar, fem nye mineryddareiningar med ubemannata
 284 teknologi og moderfartøy, KNM «Maud» logistikk- og støttefartøy, og to mindre logistikk- og støttefartøy.

285

286 1.8 Luftforsvaret

287 Forsvaret skal kunne leia og koordinera allierte luftoperasjonar i nord. Forsvaret skal kunne kontrollera,
 288 overvaka og verna norsk luftrom og respondera på truslar mot nasjonal og alliert tryggleik. For å klara å stå i
 289 dette over tid er logistikk heilt avgjerande. Det betyr at det må avsettes endå midlar til reservedelar, våpen og
 290 ammunisjon over tid.

291

292 Innkjøp av langtrekkjande luftvern vil innebere ei stor investering og vil vera særers ressurs- og
 293 kompetansekrejande å halda i drift. Kryssarmmissil utgjer i dag ein av dei mest krevende lufttruslane for Noreg.
 294 Komande langtidsplan må prioritere luftvernssystemet NASAMS og vidareutviklinga av dette med mellom
 295 anna moderne sensorer, fleire utskytingsramper og innføring av eit nytt missil med kortare rekkevidd i den
 296 bakkebaserte luftvernsrolla. Saman med styrkte bemanning vil dette vesentleg auka evna til å oppdaga og
 297 skyte ned innkommande missil. Forsvaret manglar i dag evne til å forsvara seg mot truslar frå langtrekkjande
 298 ballistiske missil. Mangelen på langtrekkjande luftvern er kritisk.

299

300 1.9 Heimevernet

301 For å styrkja Heimevernet som ein landsdekkende og slagkraftig kampkapasitet, er det aktuelt å utruste
 302 delar av desse styrkane betre enn i dag. Slik kan styrkene utføra meir krevjande oppdrag. Ein velutvikla
 303 kapasitet som kombinerer leita og tyngrestyrker med god bruk av teknologi i krevjande militære
 304 operasjonar, har stor effekt til ein relativt låg kostnad.

305

306 Heimevernets innsatstyrkar kan til dømes utrustas med fleire panserbrytande våpen til bruk mot stridsvogn
 307 eller helikopter, nattoptikk, termisk kapasitet, oppdaterte køyretøy og ulike droner og sensorar. Dette vil
 308 anslagsvis koste drygt 1 milliard kroner, med driftskostnader på under 50 millionar kroner per år. Ved å
 309 betra materielltilstanden i Heimevernet og laupande tilføra ny teknologi, kombinert med naudsynt øving og
 310 trening, kan ein oppnå vesentleg større slagkraft og utnytting av desse styrkane. Eit betre utrusta, betre trenaa
 311 og meir tilgjengeleg heimevern gjev eit løft for heile totalforsvaret. Det vil ikkje berre gje Forsvaret større
 312 kampkraft men også betra den sivile beredskapen.

313

314 Unge Venstre vil:

- 315 • Auke talet på Heimevernssoldatar til 80.000
- 316 • Starta opp med øvingar for reservistar som står utanfor Heimevernsstrukturen
- 317 • Gjenopprett Sjøheimevernet er eit rimleg tiltak som drastisk vil kunna betra beredskapen, og kampkraft
 over heile landet langs kysten

319

320 1.10 Etterretningsstenesta

321 Etterretningsstenesta sikrar Noreg og våre allierte mot forhold som kan true våre interesser frå utlandet. I ei tid
 322 kor stadig meir vert digitalisert og nye metodar for innhenting av informasjon vert nytta er Noreg avhengige av
 323 å styrke Etterretningsstenesta gjennom finansiell støtte for oppbygging.

324

325 Etterretning er avgjerande for relevant beslutningsstøtte for politiske og militære myndigheter. For å sikre
 326 at dette fortsetter er det eit behov for modernisering av eksisterende evner og tilføring av kapasiteter til
 327 informasjonsinnhenting og prosessering. I eit samfunn kor stadig meir er digitalisert må ein gjere det meir
 328 attraktivt å arbeide i Etterretningsstenesta for å unngå at riktig kompetanse forsvinner ut. Likevel må evnen til å
 329 digitalisere og automatisere etterretningsprosessen vidareutvikles.

330

331 1.11 Cyberforsvaret

332 Samfunnet vert stadig meir digitalisert og avhengig av velfungerande IT-system. Målrettede cyberangrep er
 333 ein stor trussel for vår tryggleik, sensitiv informasjon og den digitale infrastrukturen.

334

335 Nye stridsdomener, enten det gjelder cyberdomenet eller elektronisk krigføring, blir stadig viktigere, også i
 336 tradisjonell krigføring. Me vil difor forsterke Forsvarets kapasitet innenfor de nye stridsdomenene.

337

338 Automatisering skjer også innanfor forsvarsmateriell, og me vil difor oppdatera relevant doktrine for å sikra at
 339 bruk av autonome eller halvautonome våpensystem skjer på ein måte som er i samsvar med folkeretten. Me
 340 meiner at våpensystem utan vesentleg menneskeleg kontroll bør forbydast.

341

342 1.12 Totalforsvaret

343 Forsvaret av Noreg består ikkje berre av militære styrkar, men av heile viljen og evna samfunnet har til å støtta
 344 opp under ein forsvarskamp. Totalforsvaret baserer seg på gjensidig støtte og samarbeid mellom Forsvaret og
 345 det sivile samfunnet i heile spekteret frå fred til krise og krig. Forsvarets evne til å hjelpe sivile styresmakter og
 346 beredskapen for fredstidshendingar er mykje styrkte dei siste ti åra. Samstundes stadfestar krigen i Ukraina
 347 at militære styrkar i krig er avhengige av støtte frå sivilsamfunnet, og at sivilsamfunnet i krigstid må tolka store
 348 påkjenningar.

349

350 Forsvaret er hovudsakleg innretta for den øvre delen av konfliktspekteret. Forsvaret sin bistand til det sivile
 351 samfunnet vil, med nokre få unntak, vera baserte på militære kapabiliteter som er dimensjonert for militære
 352 formål. I fredstid vil det seia at Forsvaret kan tilby eit breitt spekter av ressursar til sivil krisehandtering. I krig
 353 er det militære ressursbehovet enormt, og støtta vil i stor grad gå frå totalforsvaret til Forsvaret. Forsvaret vil
 354 trekkja på sivile ressursar som personell, materiell, forsyningar og infrastruktur i eit omfang som langt overgår
 355 det Forsvaret sjølv kan halda seg med. Forsvaret må kvantifisera og kommunisera militære behov tydeleg, slik
 356 at avgjerdstakrar i offentleg og privat sektor kan ta val som aukar motstandsdyktigheita i samfunnet.

357

358 Til dømes må helsevesenet vera førebudd på å forsterka sjukehus eller omprioritera ressursar, og Avinor vil
 359 spela ei avgjerande rolle i situasjonar der Forsvaret tek kontroll over luftrommet. Støttebehovet er også stort
 360 innan logistikk, transport og distribusjon av drivstoff, mat og andre naudsynte forsyningar. Nasjonal bygg og
 361 anleggsberedskap i total forsvaret har i dag ikkje mekanismar som koordinerer og støttar opp under behovet
 362 til forsvarssektoren.

363

364 Bygg og anleggsberedskap innan totalforsvaret må reetablerast for at Forsvarsbygg skal kunna etablira,
 365 halda oppe og retta opp igjen kritisk EBA (eiendom, bygg og anlegg) til støtte for operativ evne. Forsvarsvilje
 366 skaper forsvarsevne, og forsvarsevne skaper forsvarsvilje. Erfaringar frå Ukraina tilseier at i ein situasjon der
 367 tryggleiken i nasjonen er trua, er støtta frå sivilsamfunnet stor. Støtta vil komma frå offentlege og private
 368 aktørar, men også frå enkeltpersonar og organisasjonar. Forsvaret må difor ha evne til å ta imot og utnytta sivil
 369 støtte som spenner frå enkel forsyningsstøtte til teknologisk innovasjon undervegs i ein konflikt.

370

371 Sivil og frivillig innsats kan bidra til å halda oppe evne og vilje til motstand. Frivillig innsats kan komma frå
 372 organiserte grupper eller oppstå ad hoc. For å sikra heilskapleg tilnærming bør Heimevernet givast ei rolle
 373 i leiing og koordinering av frivillig innsats i krise og krig. Heimevernet si rolle i beredskapsråd lokalt og på
 374 fylkesnivå gjer dei godt eigna til dette. Noreg har leiande teknologiske miljø som ved ein langvarig konflikt kan
 375 vera heilt avgjerande. Forsvaret må difor planleggja for korleis slik støtte skal styrast og blir utnytta innanfor
 376 rammene til krigsfolkerten.

377

378 1.13 Civil-militære forhold

379 Før kunne ein seie at politiet tok seg av kriminalitet, medan forsvaret skulle verka ved ein invasjon. I dag er
 380 biletet annleis med store utfordringar som terror- og cyberangrep i den såkalla gråsona.

381 Det er behov for å tenkja nytt om samordning og ressursutnytting av eksisterande militære og sivile ressursar.

382 Kapasitetar som blir bygde, skal tena både militære og sivile formål.

383 Eit sterkt civil-militært forhold er avgjerande for å effektivt kunna verna befolkninga i Noreg. Det norske
 384 forsvaret skal byggast på kompetente militære avgjerder og uavhengig av politiske kompromiss.

385

386 Forsvaret skal kunna gje støtte til politiet på kort varsel ved alvorslege hendingar. For å skapa eit trygt Noreg
 387 for alle må også den sivile sektoren, inkludert næringsliv, frivillige aktørar og befolkninga som heilheit,
 388 samarbeida med Forsvaret for å verna Noreg innanfor rammene av totalforsvaret.

389

390 1.14 Fredsbevarande og fredsopprettende operasjoner

391 Utgangspunktet for norsk fredsbevarande arbeid skal vera å trygga fred med fredelege midlar. Likevel er det
 392 ikkje i alle tilfelle mogleg å løysa konfliktar med slike midlar, og Noreg bør saman med verdssamfunnet bidra
 393 til å bevara, sikra og oppretta fred og stabilitet. Av og til står ein ikkje ovanfor scenario der alternativet står
 394 mellom tap og ikkje-tap av menneskeleg liv, men der det er eit spørsmål om tal. Og det det scenarioet der
 395 færrest menneskelege liv går tapt berre kan verte oppnådd gjennom humanitær intervension.

396

397 Bruk av militærmakt utanfor landet sine grenser bør skje i tråd med folkeretten sine prinsipp. Likevel vil ein
 398 frå tid til annan stå ovanfor scenario der folkeretten er motstridane. Situasjonar der statar går - eller trugar
 399 med å gå - alvorlege menneskerettlege overtramp, eller brotsverk mot menneskeslekta, slik som folkemord
 400 og etnisk rensing har verdssamfunnet ei plikt til å gripa inn, også utan mandat frå tryggingrådet - i tråd med
 401 reponsability to protect (R2P). For Noreg sin del bør slike humanitære intervensionar skje i samarbeid med
 402 andre FN-land, eller gjennom NATO-koalisjonar.

403

404 1.15 NATO

405 Dei største utfordringane i vår tid løyasts best i samarbeid med andre land. Difor må me oppretthalde og det
 406 viktigaste forsvarssamarbeidet vi har, NATO.

407

408 Me meiner tryggleiken i Noreg er best ivaretatt av den forsvarsalliansen vi er ein del av i dag, NATO. For oss
 409 er det opplagt at Noreg, som eit lite land, ikkje kan forsvere seg aleine. NATO garanterer oss tryggleik og
 410 forsvarsevne. Noreg skal ha et truverdig forsvar som kan utfylle dei militære evnene til våre allierte.

411

412 I ei tid der eit av våre naboland har gått til krig mot eit av deira naboland og andre autokratiske krefter truar
 413 dei liberale demokratia rundt om kring i heile verda, må vi oppretthalde eit sterkt samarbeid med våre allierte.
 414 Det er også viktig for at Noreg skal kunne bidra til å sikre fred i andre, nærliggende delar av verden. NATO sitt
 415 mål om bruk 2% av BNP på forsvar må ligga til grunn. Samstundes er det viktig understreka at 2%-målet i
 416 seg sjølv ikkje er nok for å sikra eit truverdig forsvar, og ein må og ha fokus på at pengebruken skal sikra best
 417 mogleg operativ evne.

418

419 Unge Venstre vil:

- 420 • Beholde norsk medlemskap i Nato
- 421 • Åpne opp for Nato-baser på norsk jord
- 422 • At vi minimum skal bruke 2% av BNP på forsvar
- 423 • At NATO skal kunne ta på seg oppdrag med fredsbevarende og fredsopprettende operasjoner med
 424 mandat i FN eller NATO

425

426 1.16 Forsvarssamarbeid med EU

427 EU har fått eit aukande ansvar for EU sin tryggleik dei siste åra. Forsvarskommisjonen er positive til å
 428 dra Noreg tettast mogleg inn i EU sitt forsvarssamarbeid. EU sitt forsvarssamarbeid er ikkje eit heilgjodt
 429 alternativ til NATO, men er eit viktig supplement til Noreg sin tryggleikspolitikk. Me ser det best tent med at
 430 hovudtyngda innan for forsvarssamarbeid fortsatt skjer innanfor NATO sine rammer. Slik unngår ein sløsing
 431 ved å laga parallelle løp. Vidare er EU også viktig fordi det pregar handelspolitikken og beredskapspolitikken
 432 vår.

433

434 Unge Venstre vil:

- 435 • Unngå ei passiv rolle i EU sin forsvars politikk
- 436 • Styrke forsvarssamarbeidet vårt med EU innanfor eksisterende rammer
- 437 • Styrke beredskapsamarbeid vårt med EU, spesielt på medisin og ambulansefly
- 438 • Ikke etablera ein "EU-hær"

439

440 1.17 Kjernevåpen

441 Mutual assured destruction-doktrina (MAD) har lenge, isolert sett, vore ein suksess for å unngå større
442 militære samanstøyt mellom stormaktene. Likevel må ein erkjenna at etterkvarst som det tryggleikspolitiske
443 biletet skjerpar seg, er risikoen for at atomvåpen vert nytta for stor til at ein kan akseptera at dei eksisterer. Ein
444 ser også atomvåpen for ofte hindrar verdssamfunnet å involvera seg i situasjonar der ein burde. Unge Venstre
445 delar NATO sin visjon om ei atomvåpenfri verd, samstundes som ein vil understreka at atomnedrustinga
446 må vera gjensidig. For å oppnå dette burde Noreg delta fast observartør på FN si traktat om forbod mot
447 atomvåpen sine konferansar, og gjennom å intensivera arbeidet gjennom ikkje-spreiingsavtala.
448

449 2. Tryggleikspolitikk og beredskap

450

451 2.1 EOS-tenestene

452 EOS-tenestene (E-tenesta, PST og NSM) speler ei sentral rolle for Noregs tryggleik og etterretning.

453 Desse omsyna må balanserast mot retten til privatliv. Det er viktig at det er eit tydeleg skilje mellom EOS-tenestene og politiet elles. EOS-tenestene skal hovudsakleg ha ansvar for nasjonal tryggleik og internasjonal etterretning, medan politiet skal handtera innanlandske lovbroter.

456

457 Med eit stadig meir samansett trusselbilete, krevst det meir koordinering og samarbeid mellom dei tre tenestene. Unge Venstre meiner det er viktig å leggja til rette for eit godt og føreseieleg samarbeid mellom tenestene, der rollene til dei ulike tenestene er tydeleg avklarte med god og rett informasjonsflyt.

460

461 Sjølv om det er viktig at EOS-tenestene har tilgjengeleg informasjon, meiner Unge Venstre at personvernet til innbyggjarane må varetakast i større grad enn det gjer i dag. Det er viktig at EOS-tenestene skal vera underlagt grundig tilsyn for å forhindra misbruk av makt og brot på personvernomsyn.

464

465 Unge Venstre vil:

- Styrkja den etterretningsfaglege delen av PST, og overføra noverande oppgåver knytt til politi og påtalemakt til andre aktørar som Kripo
- Reversere tilrettelagd innhenting, som gjev PST høve til å lagra, overvaka, og analysera alt som skjer på nettet
- Sikra EOS-utvalet betre innsikt ved å gi utvalet tilstrekkelege ressursar til å følgja med i den teknologiske utviklinga, auka kapasiteten til å gjennomføra anna enn stikkprøver og endra dagens innsynsprosedyre

472

473 2.2 Forsvarsindustrien

474 Ein sterk og nyskapande nasjonal forsvarsindustri utgjer ikkje berre ein viktig faktor i eiga forsvarsevne men er også ein viktig komponent for våre allierte. Norsk forsvarsindustristrategi må ha som mål å leggja til rette for å halda oppe ein kompetent nasjonal forsvarsindustri som kan bidra til å styrkja forsvaret av Noreg. På enkelte område er det vesentleg å ha kompetanse til å utvikla materiell som er tilpassa nasjonale forhold, og som ein ikkje har høve til å få kjøpt frå andre land. Dette vil igjen bidra til at Noreg er i stand til å tilby teknologi og løysingar som dekkjer behov hjå våre allierte .

480

481 Den forsvarsindustrielle strategien må sjåast i ljós av Noreg sine forsvars- og tryggleiks-politiske rammevilkår. 482 Unge Venstre meiner det er i Noreg sine forsvarspolitiske interesser å auka produksjonskapasiteten innan forsvarsindustrien på kort, so vel som lang sikt. Dette er både for å kunna levera den ammunisjonen og dei våpensistema som Ukraina treng for å vinna sin krig, men også for å vera sikre på at vårt eige forsvar vil vera tilstrekkeleg forsynt i fred, krise og krig. I tillegg til å reint faktisk utvida produksjonsevne, inneber dette også at ein må vera villige til å prioritera nok kraft til industrien slik at ein har evne til å auka.

487

488 2.3 Infrastruktur

489 2.3.1 Infrastruktur for eige forsvar

490 Skal ein klara å skapa eit forsvar som møter den nye tryggleikspolitiske situasjonen er vi også avhengige av å etablera ein infrastruktur som fungerer i krig so vel som i fred. Skinnegåande transport er viktig for å raskt kunna flytte styrkar, særleg dei tyngre avdelingane, rundt omkring i landet.

493

494 Unge Venstre vil:

- At det skal byggast meir skinnegåande transport
- Fortsette å ha eit sterkt forsvar i heile landet

497

498 2.3.2 Mottak av allierte styrker

499 Nøkkelen til norsk tryggleik er tett samarbeid med våre allierte. Me vil difor auke antall allierte øvelsar i Noreg,
 500 auke det nordiske forsvarssamarbeidet og bygge ut mottaksinfrastrukturen for allierte styrker, slik at me
 501 lettare kan opere saman. Det skal verte lagt til rette for førehandslagring av materiell for allierte styrkar.

502

503 2.3.3 Infrastruktur for den øvrige tryggleikspolitikken

504 Klimaendringane fører med seg at handelsruter som før var utenkelege etter kvart vert høgst akutelle. Etter
 505 kvart som større delar av polisen i nord smeltar vil nordaustpassasjen verta stadig meir attraktiv for handel, og
 506 skipsfart. Ved å sikra tilstrekkeleg hamnekapasitet i Finnmark, kombinert med skinnegåande infrastruktur vil
 507 Noreg kunna etablira seg som fyrsteval for handel gjennom nordaustpassasjen. Om naudsynt bør ein bygga
 508 ut ei ny hamn som kan fungera som handelshamn for nordaustpassasjen. Utbygging av jernbane til Finnmark
 509 bør samankøyrt med det svenske og finske jernbanenettverket.

510

511 2.3.4 Vern av sivile

512 Gode og operative varslingssystem og tilstrekkeleg med tilfluktsrom er avgjerande for å trygga sivile under
 513 krigssituasjonar. Unge Venstre meiner det er på tide å gå til innkjøp av Patriot-systemer som luftvernssystemer
 514 for Bergen og Oslo. Vi vil også innføra krav om bygging av tilfluktsrom i nye bustadsblokker.

515

516 2.3.5 Vern av infrastruktur i krisa og krig

517 Vern av infrastruktur i krisa og krig er avgjerande for å oppretthalde samfunnets funksjonar og beskytte
 518 nasjonens ressursar. Infrastruktur omfattar vegar, bruer, jernbane, energiforsyning, kommunikasjonsnettverk,
 519 vannforsyning, helsevesen og mykje meir.

520

521 Infrastruktur er avgjerande for å kunne frakte folk, mat og andre varer ved kriser og krig. Ved nye
 522 byggeprosjekt skal miljø og robustheit alltid prioriterast.

523

524 Unge Venstre vil:

- 525 • At etablert infrastruktur skal verte utbedret for å kunne tåle meir ekstremvær og eventuelle angrep.
- 526 • Investere i tilstrekkeleg med utstyr som trengs for å drifta feltsjukehus
- 527 • Auke makskapasiteten ved intensivavdelingane ved norske sjukehus.
- 528 • Verne om kulturminner, også i krisa og krig

529

530 2.4 Beredskap

531 I åra framover må Noreg i større grad prioritere beredskap. I ei verd med stadig meir ekstremvær, usikkerhet
 532 og konflikt er ein solid beredskapsstruktur med å auke tryggleiken for befolkinga. Med god beredskap kan
 533 samfunnet reagere effektivt og lettare beskytte innbyggjarane. Alle innbyggjarane skal ha kjennskap til sitt
 534 nærmaste tilfluktsrom.

535

536 2.4.1 Matberedskap

537 Eit grunnleggande element for å sikre god beredskap er tilgang på mat. Sjølvstendighet i matforsyning
 538 er avgjerande for å sikre nasjonal uavhengigheit ved ei krisa. Dette er med å vera Noreg mot potensielle
 539 forstyrningar i den globale forsyningsskjeda. For å trygge matberedskapen i Noreg er me avhengige av å ta vare
 540 på matjorda. Dette betyr at ein må styrka jordvernet. I tillegg skal me ha naudsynt beredskapslager for korn og
 541 andre naudsynte matvarar.

542

543 2.4.2 Energiberedskap

544 Energipolitikk er tryggleikspolitikk. Kraftsystemet er ein av dei viktigaste infrastrukturteren me har. Difor vil
 545 Unge Venstre bygge fleire mellomlandskabler for å sikre fleksibilitet og forsyningssikkerhet i det europeiske
 546 energimarkedet.

547

548 2.5 Nordområdene

549 Arktis har lenge vore prega av tryggingspolitisk stabilitet og førebels har rivaliseringa i Arktis vore moderat.
550 Stormaktsrivalisering, klimaendringar og Russlands krig i Ukraina bidreg likevel til å endra internasjonal
551 politikk i nordområda og Noreg må framover manøvrera i eit Arktis prega av aukande geopolitisk konkurranse.
552
553 Nye geopolitiske rammer påverkar Noreg sitt handlingsrom i nordområda og det er dermed særsviktig at
554 Noreg tek ei sentral rolle i det høge nord og bidreg til å sikra stabilitet og føreseielegheit i regionen. Å leggja til
555 rette for dialog gjennom internasjonale forum, slik som det Arktiske råd, er viktig.
556
557 Det er avgjerande for breidda av Noregs interesser å halda oppe Arktis som ein fredeleg og stabil region,
558 basert på internasjonalt samarbeid og respekt for folkerettslege prinsipp. Samstundes som me søker
559 samarbeid, er det derimot viktig at Noreg held oppe ei tilstrekkeleg forsvarsevne og beredskap for å sikra
560 suvereniteten vår og tryggleik i Nordområdene. Dette inneber å ha robuste forsvarsstrukturar og stryka NATO
561 sitt fokus på tryggleik i nordområda.
562
563 Klimaendringar i Arktis set regionen høgare opp på den internasjonale dagsordenen, av ei rekke grunnar.
564 Auka moglegheiter for skipsfart, tilgang til naturressursar og konsekvensar av klimaendringane andre stader
565 i verda er blant desse. Ikkje berre skal Noreg gjera sitt for å forhindra klimaforandringar, men Noreg må
566 også gå føre for at nordområda igjen blir eit sentrum for berekraftig energi, gjennom satsing på teknologi,
567 kompetanseutvikling, utdanning og forsking.
568
569 Det er i norske interesser å sikra grunnlaget for eit veksande folketal i nord. Dette fordrar ei satsing på
570 regionen og utbygging av infrastruktur og ei sterkare satsing på kunnskap og utdanning. Klimaendringane
571 aukar sjansane for auka kommersiell interesse i Nord ettersom nordaustpassasjen mogglegjer skipsfart
572 gjennom nordområda. Noreg bør utnytta situasjonen ved å leggja til rette for at norske hamner blir nytta og
573 vera eit alternativ til Russlands ønske om å vera leiande i den økonomiske aktiviteten i nord.
574

575 3. Utanrikspolitikk

576

577 3.1 Målet med utenrikspolitikken

578 Utgangspunktet for Unge Venstres utanrikspolitikk er det liberale målet om meir samarbeid og auka fridom
 579 på tvers av landegrenser. Noreg er eit lite land som åleine har lite innverknad på verdssamfunnet. Noregs
 580 mål blir difor nådd best gjennom ei styrking og vidareutvikling av internasjonale institusjonar som fremjar
 581 menneskerettar, demokrati, marknadsøkonomi, klima og respekt for internasjonal lov og rett.

582

583 Norsk utanrikspolitikk skal også hevda norsk suverenitet og fremja norske interesser internasjonalt. Dette blir
 584 gjort både ved å styrkja samarbeidet med våre tette allierte og næra handelspartnarar, og samstundes bidra
 585 til positiv utvikling i det globale sør. Noregs pragmatiske tilnærming til internasjonalt samarbeid må førast
 586 vidare då dette i beste grad fremjar våre verdiar og interesser. FN skal halda fram med å vere vår viktigaste
 587 arena for dialog og meiningsutveksling, NATO-medlemskapen vår tryggingsgaranti og EU vår viktigaste
 588 partnar når det gjeld handel og internasjonal politikk.

589

590 3.2 Noreg sin relasjon til andre land

591 3.2.1 EU

592 Krisene Europa står overfor krev kollektiv handling og grenseoverskridande samarbeid. Det er krig i Europa,
 593 me står i ei energikrise og miljøutfordringane aukar. EU-medlemskap opnar dørene for at Noreg kan ta større
 594 del i arbeidet med å forma framtidas Europa - eit Europa tufta på samarbeid, liberalisme og solidaritet.

595

596 EU har i aukande grad vorte ein reell geopolitisk aktør og det europeiske fellesskapsprosjektet om å skapa
 597 fred gjennom tett samarbeid og integrasjon blir vidareført og blir forsterka. EU tek i større utstrekning enn
 598 tidlegare meir omfattande avgjerder og påverkar dei europeiske samfunna i svært stor grad, også det norske.
 599

600 Unge Venstre meiner eit norsk EU-medlemskap vil vera fordelaktig for å sikra norske interesser i framtida.

601

602 I prosessen med å bli medlem av EU, meiner me at det er naudsynt med ei folkerøysting som dei tidlegare
 603 som vart gjennomført i 1972 og 1994. Spørsmålet om EU-medlemskap har vore eit betent politisk tema,
 604 og Unge Venstre meiner ei folkerøysting vil vera sentralt for å legitimera eit EU-medlemskap hjå den norske
 605 befolkninga.

606

607 I forhandlingane med EU om norsk medlemskap, er det spesielt to spørsmål som vil bli betente. Det første
 608 er om landbruks- og fiskeripolitikk. Her meiner Unge Venstre at gode løysingar for desse sektorane er ein
 609 føresetnad for eit norsk EU-medlemskap

610

611 Det andre stor stridsspørsmålet vil vera om norsk innlemming i eurosana. *Unge Venstre meiner det vil vera
 612 viktig for Noreg å halda seg utanfor eurosana, og at dette må stå sentralt i forhandlingane.* (Jens Håkon,
 613 Sondre og Hans Fredrik)

614

615 *Dissens Ingebjørg og Emma: Unge Venstre meiner Noreg burde slutta seg til eurosana.*

616

617 *Så lenge Noreg ikkje er medlem av EU, vil ein medlemskap i EFTA vera viktig for Noregs samarbeid med og
 618 forhold til Europa.* (Sondre, Hans Fredrik, Emma, Jens Håkon)

619

620 *Dissens Ingebjørg: Unge Venstre meiner Noreg medlemskapen sin i EFTA er eit hinder for norsk offensiv
 621 europapolitikk fordi det er for ineffektivt. Difor meiner me at ein bør trekkja seg ut av dette samarbeidet til
 622 fordel for ein aktiv europapolitikk.*

623

621 For at EU framleis skal spela ei sentral rolle i det globale maktsystemet, vil vidare styrking av unionen vera
 622 sentralt, og noko Noreg burde vera pådrivar for både før og når me er medlem av EU. Unge Venstre meiner det
 623 er formålstenleg å reformera unionen for å sikra at dei folkevalde organa får meir makt og avgjerdssstyremakt
 624 enn i dag, og dessutan å jobba for tettare europeisk integrasjon.

625

626 Unge Venstre vil:

- 627 • Gje Europaparlamentet rett til å koma med framlegg om ny politikk
- 628 • Utarbeide ei felles europeisk grunnlov som tek i vare EU sine verdiar om menneskerettar, rettsstat og
 629 demokrati
- 630 • Innføre høvet til å stilla transeuropeiske lister ved Europaparlamentsvalget
- 631 • Innføre eit felles system der EUs yttergrenser er sikra, og der flyktningar som kjem til Europa, blir fordelte
 632 på ein rettferdig måte
- 633 • Syta for at nærleiksprinsippet blir lagt til grunn i større grad enn i dag i ulike avgjerder som blir tekne av
 634 unionen

635

636 3.2.2 Taiwan

637 Taiwan opplever stadig større press frå Kina. Noreg har eit ansvar å støtta det demokratiske Taiwan i sin
 638 kamp mot eit stadig meir autoritært Kina. For oppnå dette vil Unge Venstre stimulera for at Taiwan skal kunna
 639 etablera ambassade i Noreg, og dersom Taiwan ynskjer det, anerkjenne Taiwan son ein suveren stat. Noreg
 640 bør straks opna for meir handel med Taiwan og opna for eksport av militært materiell til landet.

641

642 3.2.3 Kina

643 Kina styrker sin posisjon som ei stormakt, ikkje berre i sitt eige nærområde, men også globalt. Dei autoritære
 644 styresmaktene i landet viser avgrensa respekt for menneskerettar og internasjonal rett, og den negative
 645 utviklinga ser ikkje ut til å minka.

646

647 Dei siste tiåra har handelssambanda mellom Vesten og Kina vorte stadig tettare, og det er i stor grad
 648 unngåeleg å ikkje ha tette handelssamband med Kina. Bevisstgjeringa rundt at handel også er
 649 tryggingspolitikk har derimot auka, og det er av økonomiske og tryggingspolitiske årsaker viktig at Noreg og
 650 Vesten gjer seg mindre avhengig av Kina. Noregs nærrast ukritiske handel og samarbeid med Kina dei seinare
 651 åra bør korrigeras.

652

653 Eit tettare samarbeid med den vestlege verda er den mest effektive tilnærminga til å svekkja den kinesiske
 654 rolla på den internasjonale arenaen. For Noreg inneber utviklinga at medlemskap i EU ville vera gunstig, då det
 655 utan tvil vil vera fordelaktig å ta del av ei europeisk eining når ein forhandlar om fleirnasjonale handelsavtalar.
 656 Det beste forsvaret mot den kinesiske dominansen er å ha ein sterk og motstandsdyktig økonomi, forankra i
 657 ein samla og samarbeidsvillig EU. Møter Noreg kinesiske straffetiltak åleine, slik me såg førre tiår, vil me vera
 658 mykje mindre førebudd enn dei som er ein del av eit samarbeidsfellesskap. Dette blir særleg viktig i ei tid der
 659 verda viser tendensar til fragmentering og Kina styrker sin posisjon på verdsscena.

660

661 Noreg bør vidare prioritera alternative marknader utanfor Kina. Det vil vera ein stor fordel å ikkje vera
 662 fullstendig avhengig av handel med dei, særleg viss Kina utøver økonomisk makt som pressmiddel. Ved
 663 ei eventuell skjerping av rivaliseringa mellom USA og Kina, og i verste fall ein fullskala krig, utgjer Noregs
 664 avhengnad av kinesiske varer ei stor svakheit for norsk økonomi, beredskap og forsyningstryggleik.

665

666 Komponentar og verdikjeder for kritisk infrastruktur må vera heilt fri for kinesisk avhengigheit. På sikt bør det
 667 vera eit mål minimera kinesisk avhengigheit for all infrastruktur.

668

669 3.2.4 Ukraina

670 Krigen har vendt tilbake til Europa, med eit omfang og ein brutalitet me ikkje har sett sidan andre verdskrigen.
 671 Det er ikkje ein krig mellom Russland og Ukraina, men ein krig mellom diktatur og demokrati, mellom tilbake
 672 steg og framgang, mellom det autoritære og dei liberale verdiane. Slaget står til sjuande og sist om vår felles
 673 fridom på dette kontinentet. Det angår i høgaste grad også oss.

674

675 Noreg står saman med Ukraina under og etter Russlands invasjon. Noreg skal halde fram å gje støtte til
 676 Ukraina i form av økonomisk, humanitært og militært materiell både på eigenhand men også gjennom
 677 samordning og dialog med våre allierte og EU. Noreg må hjelpe Ukraina med det som trengst, anten det er
 678 nødhjelp, støtte til å hindra cyberangrep, eller auka etterretningssamarbeid.

679

680 3.2.5 Russland

681 Russland går i stadig meir totalitær utvikling. Putin har eit jerngrep om makta og fortset si hemningslause og
 682 brutale krigføring i Ukraina. Noreg sitt forhold til Russland kjem i framtida til å verte meir prega av avskrekking
 683 framføre rolegjering. Samstundes kan Noreg trygga meir føreseielegheit gjennom å rusta opp vårt eige
 684 forsvar og gjennom det overta meir av suverenitethevdinga i nordområda sjølv. Invasjonen må også få
 685 konsekvensar for det norske bilaterale forholdet til Russland. Norske bankar bør stoppast frå å opptre som
 686 korrespondent-bankar for russiske finansinstitusjonar og bankar.

687

688 Norske styresmakter bør ikkje gi nye lisensar til russiske selskap på norsk sokkel, og regjeringa bør setja i verk
 689 ein prosess for å sjå på moglegheita for å stengja ute russiske selskap som allereie har fått slike lisensar. Fri
 690 tilgang av russiske skip langs kysten og i norsk hamnar utgjer i dag ein enorm tryggleikspolitisk risiko. Noreg
 691 bør difor straks innføra hamneforbod for russiske og skip, trekka attende farleisbevisa til russiske navigatørar
 692 og leggja russiske skip inn under losplikta.

693

694 3.2.6 Vest-Sahara

695 Unge Venstre støtter Vest-Saharas kamp for selvstyre, og vil anerkjenne Vest-Sahara som en selvstendig stat.
 696 Vi fordømmer Marokkos folkerettstridige behandling av de Sahawiske befolkningen. Den marokkanske stats
 697 behandling av befolkningen har ført over halvparten av befolkningen på flukt og flyktningeleir i Algerie med
 698 over 200 000 mennesker som lever under ekstreme kår.

699

700 Unge Venstre støtter frihetsforkjempernes krav om å avholde en fri, rettferdig og juridisk bindende
 701 folkeavstemning i Vest-Sahara om landets selvstendighet. Resultatet må respekteres av Marokko og det
 702 internasjonale samfunnet. I tillegg vil me auka presset mot Marokko som okkupasjonsmakt.

703

704 3.2.7 Israel - Palestina

705 Israel-Palestina konflikten er ein komplisert konflikt, der ein er nøydd til å ta omsyn til begge partar i forsøket
 706 på å finna ei fredfull løysing. Difor meiner Unge Venstre at både Israel og Palestina skal anerkjennast som to
 707 sjølvstendige statar. Dette inneber at Palestina skal få fullverdig medlemskap i FN.

708

709 I ei tostatsløysing må grensene frå før 1967 blir respekterte. Den israelske blokaden av Gazastripa og
 710 okkupasjonen av Vestbreidda må fordømmast og opphevast. Løysingar som ivaretak sivilbefolkinga som vil
 711 leva på ulike side av tostatsløysninga er avgjerande.

712

713 Eit av dei farlegaste utviklingstrekka ved konflikten i dag er Israels politiske utvikling. Dette kan få fatale
 714 konsekvensar for moglegheita for fredeleg løysing mellom Israel og Palestina. Difor er det viktig at Noreg viser
 715 offentleg støtte for opposisjonen som jobbar for ei demokratisk utvikling i landet.

716

717 3.2.8 USA

718 Forholdet mellom USA og Europa, inkludert Noreg, har opplevd stor turbulens dei seinare åra. Denne
 719 utviklinga har implikasjonar for den liberale verdsordenen som er tufta på prinsipp som frihandel,
 720 internasjonalt samarbeid, menneskerettar og demokrati.
 721

722 Noreg må vera ei tydeleg stemme for vidareføringa av dei transatlantiske relasjonane og styrkja det
 723 multilaterale systemet og utbreiinga av liberalismen globalt. Det ligg likevel føre aukande usemje mellom USA
 724 og Europa rundt utanrikspolitiske verdiar og mål, og den utanrikspolitiske profilen Noreg har hatt dei seinare
 725 tiåra må truleg endrast.

726
 727 Dei isolasjonistiske tendensane USA viser gjer det viktigare for Noreg å bevega seg i retning av auka
 728 samarbeid og integrasjon med dei europeiske nabolanda våre. Trass i den globale bølgja av populisme og
 729 proteksjonisme, er det klart at Europa står fram som ei sterkare sjølvstendig stemme internasjonalt, med
 730 aukande global innverknad. Noreg må ta del i dette arbeidet.

731
 732 Noreg vil vera tent med å ta ei sentral rolle i det europeiske samarbeidet og redusera avhengnaden av USA.
 733 For sjølv om det er i USAs interesse å ta del i arbeidet med å sikra europeisk tryggleik og utvikling, ser me
 734 tydelege tendensar til at USA rettar fokuset bort frå Europa, over til Aust-Asia. Som ein direkte konsekvens
 735 av dette må europeiske land gjera meir for å vareta tryggleiken sin på eige kontinent ved å styrke våre eigne
 736 militære kapasitetar betydeleg.

737
 738 Det finst likevel ingen realistiske alternativ til det euroatlantiske tryggingsfellesskapet og det er få grunnar
 739 til å oppsøkja andre alternativ, ettersom samarbeidet i NATO fungerer godt. USA sikrar fridommen vår
 740 samstundes som at Europa bidreg til å ivareta USA sine vitale interesser. Av denne grunnen vil amerikansk
 741 nærvær og fokus verte retta mot Europa i tida me har i møte. Men at Europa i større grad blir nøydde til å sikra
 742 eigne tryggleiks- og økonomiske interesser framover, er klart. Difor må Noreg i større grad ta omsyn til den
 743 internasjonale utviklinga ved utforminga av utanrikspolitikken vår.

744

745 3.2.9 FN - tryggingsrådet

746 FN treng auka legitimitet for å sikre varig fred og stabilitet i verda. Difor må tryggingsrådet si sammansetning
 747 og det sitt virkemåte endrast. Dei store landa sin vetoret bør svekkast. FNs apparat for å lede og koordinere
 748 internasjonale styrker, nødhjelp og utviklingsbistand på en effektiv og målrettet måte må styrkes.

749

750 Unge Venstre vil:

- At det skal krevast minst to veto-stemmer for å blokkere eit vedtak

752

753 3.3 Handelspolitikk

754 3.3.1 Handel

755 Handelspolitisk er globalisering og internasjonal handel viktige drivkrefter for utviklinga av norsk økonomi.
 756 Risikoene for global geoøkonomisk fragmentering er reell og aukande, og det er i Noregs interesser å motverka
 757 dette ved å bidra til fridomsfremjande handelsliberalisering.

758

759 Verdshandelsorganisasjonen – WTO – og det globale handelsregelverket er bra for Noreg. Likeins har EØS-
 760 avtalen og deltakinga i EUs indre marknad på likeverdige vilkår med anna europeisk næringsliv vore positivt
 761 for norsk økonomi og norsk næringsliv. Når det gjeld EØS-avtalen er han utan samanlikning Noregs viktigaste
 762 handelsavtale og EU-landa er utan samanlikning Noregs viktigaste handelspartnarar. Det er i kraft av dette
 763 formålstenleg for Noreg å sökja eit tettare samarbeid med unionen.

764

765 3.3.2 Handel som tryggleikspolitikk

766 I ei meir ustabil geopolitisk verd så dreier handelspolitikk seg også om tryggleiksspolitikk, sidan økonomisk samarbeid og avhengigheit mellom nasjonar kan vera både ei kjelde til stabilitet og ein potensiell sårbarheit.

768 Noreg må difor vere medviten dette og ikkje ukritisk samhandle med autoritære regimer.

769

770 Bruken av handelsboikott bør avgrensast til det strengt naudsynte. Noreg skal ha fokus på å fremja demokratiske verdiar og menneskerettar også ved handel med andre statar, men boikott som verkemiddel kan ha avgrensa innverknad på å forbetra forhold og heller ha tilfeldige utslag. Noreg bør derimot arbeida for å etablera dialogkanalar og diplomatiske samband for å fremja positiv endring innanfor desse statane. Handel med land som klart undergrev grunnleggjande menneskerettar og bryt internasjonal rett må Noreg ta avstand frå, også i handelspolitikken; her bør Noreg søkja å komma i semje med dei europeiske naboane våre.

776

777 3.3.3 Oljefondet

778 Unge Venstre meiner at Oljefondet burde ta ei større politisk rolle i norsk utanrikspolitikk. Det er viktig at Oljefondet først og fremst skal halda fram med å vera ein reiskap som sikrar det norske folks felles formue. Likevel burde norske haldningar og verdiar i større grad blir vektlagde i investeringane oljefondet hadde i land og selskap.

782

783 Unge Venstre vil:

- 784 • Stramme inn dei etiske retningslinjene for å forhindra at Oljefondet investerer i selskap som vert knytt til ulovleg okkuperte områder eller menneskerettsbrot
- 786 • Innføre risikobasert førehandsfiltrering for Oljefondet sine investeringar
- 787 • At Oljefondet sluttar å investera i selskap som driv med olje og gass, og samstundes aukar investeringane i fornybar energi internasjonalt.
- 789 • Stille strengare klima- og miljøkrav til investeringane fondet gjer

790

791 3.4 Utviklingspolitikk

792 Norsk utviklingspolitikk skal bidra til auka fridom og betra livskvaliteten til mennesker globalt. Unge Venstre meiner Noreg har ressursane og ei moralsk plikt til å jobba for ei friare og meir rettferdig verd.

794

795 Dette vil Unge Venstre gjera ved å prioritera fire hovudområde i norsk utviklingspolitikk:

- 796 • Kamp mot fattigdom. I dag lever alt for mange mennesker under grensa for ekstrem fattigdom. Bistand er eit effektivt middel for å redusera dette talet.
- 797 • Demokrati og likestilling. I utviklingsarbeidet er det sentralt å jobba for sterke, demokratiske samfunn som kan stå på eigne bein. Difor må det satsast på utdanning, styrking av sivilsamfunnet, og bygging av solide, demokratisk institusjonar.
- 800 • Klima og miljø. Skal me løysa klimakrisa, er me nøydde til å jobba for ei berekraftig utvikling i heile verda. I mange tilfelle er det utviklingsland som vil rammast hardast av klimaendringane, og eit sentralt mål vil difor vera å bidra til utviklinga av grøne næringar samstundes som ein hjelper med klimatilpassing.
- 803 • Fredsfremjande arbeid. Krig og konflikt dempar utviklinga. Difor vil me fokusera på å førebyggja nye og løyse noverande konfliktar.

805

806 Bistand kan ha ein positiv tryggingspolitisk effekt for Noreg, og Unge Venstre vil at me skal ha eit tryggingspolitisk blikk i utforminga av norsk utviklingspolitikk. Unge Venstre meiner det vil vera formålstenleg å skilja mellom humanitær bistand og andre typar bistand, der tryggleikspolitikk bør vektase langt tyngre enn i dag for andre typar bistand. Samstundes meiner me at det rådande prinsippet for norsk bistand skal vera å hjelpe flest mogleg og skapa positiv utvikling, ikkje å styrkja Noregs tryggingspolitiske situasjon.

811

- 812 Unge Venstre meiner Noreg bør prioritera å gi meir i bistand enn det me gjer i dag. Eit prosentmål er viktig
 813 for å sørgja for forpliktande og kontinuerleg bistand. Difor vil Unge Venstre at me skal ha eit prosentmål for
 814 bistand på 2% av BNI, der 1,4% bør koma frå staten og resten bør henstast inn frå det private. (Jens Håkon,
 815 Sondre, Hans Fredrik)
- 816
- 817 *Dissens Emma og Ingebjørg: Stryk “der 1,4% bør koma frå staten og resten bør henstast inn frå det private.”*
- 818
- 819 Samstundes som me aukar bistanden, er me nøydde til å forbetra han. I dag er dessverre ein del av bistanden
 820 ineffektiv, og han blir spreidd for tynt utover land og prosjekt. Bistanden må bli meir målretta, resultatorientert
 821 og kostnadseffektiv.
- 822
- 823 Unge Venstre vil:**
- 824 • Konsentrera bistanden på færre mottakarar og prosjekt
 825 • Gi ein større del av bistanden til langsiktige prosjekt
 826 • Sørgja for meir openheit og transparens. Det skal vera enklare å spora kvar og korleis bistandsmidlane blir
 827 brukte
 828 • Støtta fleire mindre prosjekt der lokale organisasjonar er involverte for å i større grad sikra lokal eigarskap
 829 • Sikre meir og betre oppfølging av bistandsprosjekt
 830 • Bruke ein større del av bistandsbudsjettet på tiltak for å få bukt med ekstrem fattigdom
 831 • Stille oss positive til auka bruk av kommersielle aktørar i bistanden, så lenge dei klarer å visa til resultat
 832 • Fjerne mottak av flyktningar som del av bistandsbudsjettet
 833 • Jobbe internasjonalt for ei strammare praktisering av ODA-bistand, mellom anna ved at flyktningar ikkje
 834 skal reknast som ODA-godkjend bistand. Utviklingslanda skal få meir innverknad i diskusjonen om korleis
 835 ODA-reglane er utforma
 836 • Doble klimabistanden
 837 • Stille klimakrav til all langsiktig bistand. Prinsippet om at forureinar betalar skal vera rådande i
 838 klimafinansieringa
 839 • Jobbe for at utfordringa med gjeld i utviklingsland skal reduserast. Dette vil me gjera ved å sletta illegitim
 840 u-landsgjeld, støtte ein internasjonal uavhengig gjeldsslettemekanisme, og jobba for auka kompetanse
 841 innan ansvarleg låntaking. Me vil ikkje at det skal stillast krav om privatisering og deregulering for å få
 842 sletta gjeld
 843 • Auka fokuset på skattelegging og kampen mot korruption og ulovleg kapitalflyt, og i større grad integrera
 844 dette som delar av bistandsprosjekt
- 845